

Groot dooiermos

Lichenen staan bekend als 'bio-indicatoren'. Dit zijn organismen die door hun aan- of afwezigheid iets vertellen over de biologische kwaliteit van het biotoop. Slechts een beperkt aantal lichenen verdragen de uitstoot van zwaveldioxide en ammoniak door industrie of intensieve veeteelt. Het groot dooiermos is zo'n soort: tegenwoordig vind je op elke muur of boomstam deze soort!

Beeld- en vergelijkingsmateriaal over blad- en levermossen:

Je kan veel goede foto's van vaak voorkomende bladmossen en levermossen raadplegen op volgende site: <http://www.kuleuven-kortrijk.be/facult/wet/biologie/pb/kulakbiocampus/images/index-mossen.htm>

Een andere boeiende site met foto's (en microscopische beelden!) van blad- en levermossen is de volgende: http://users.skynet.be/natuur_in_limburg/Bryolim/BryoLimIndex.htm

Peter de mossenman

Rosse grutto's met kleurringen

Tijdens de waddenzeiltocht van augustus vorig jaar zagen we een geringde grutto. Olivier Dochy speelde ons daarover onderstaande informatie door.

Als onderdeel van een langlopend onderzoek naar de ecologie van rosse grutto's *Limosa lapponica* is vanuit de wadvogelgroep van het NIOZ (Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee) op Texel een kleurringprogramma aan deze soort opgestart. We zijn begonnen met dit project in mei 2001. Tot en met december 2006 werden 1761 rosse grutto's gevangen en van kleurmerken voorzien in Nederland en 175 op de Banc d'Arguin in Mauretanië. Het ligt in de bedoeling er in de komende jaren minimaal 250 per jaar bij te vangen. Een aantal vogelringgroepen verlenen hun medewerking aan dit project: VRS Castricum, VRS Franeker en VRS Calidris op Schiermonnikoog.

Iedere rosse grutto krijgt een individuele code met behulp van vier kleurringen, een gele of rode vlag en een metalen ring. De gebruikte kleuren zijn: wit, geel, rood en donkerblauw. Er zitten altijd twee kleurringen om de linker en twee om de rechter tarsus (= beneden loopbeen). De metalen ring zit altijd aan de tibia (= boven loopbeen). De gele of rode vlag is de merker van dit project en kan zowel aan de tibia (in dit geval aan de andere kant dan de metalen ring) als aan de tarsus zitten. Als de vlag aan de tarsus zit is de positie ten opzichte van de kleurringen van belang: boven, tussen of onder de twee kleurringen. De metalen ring is geen onderdeel van de code en de positie daarvan is dus niet belangrijk. We hebben het liefst dat de kleurring-combinatie doorgegeven wordt door per (poot)positie aan te geven welke kleurringen er zaten. Bijvoorbeeld: linker tibia: niets, linker tarsus: rood boven wit, rechter tibia: gele vlag, rechter tarsus: geel boven blauw.

Mensen die gekleurringde rosse grutto's zien worden verzocht hun waarnemingen (kleur en posities van vlag en kleurringen, plaats, datum) naar ons op te sturen. Waarnemers krijgen bericht over waar en wanneer hun vogel geringd is en de eventuele andere waarnemingen van dezelfde vogel. Aanvullende gegevens die we graag zouden ontvangen zijn: type terrein (op hoogwatervluchtplaats of in foerageergebied), grootte van de groep waarin de vogel zat, aantal rosse grutto's dat gecontroleerd kon worden op kleurringen en of de vogel in zomer- of winterkleed was. Waarnemingen van rosse grutto's met een gele of rode vlag waarvan de kleurringen niet of onvolledig konden worden afgelezen zijn ook van belang, vooral in combinatie met het aantal gecontroleerde vogels.

Waarnemingen kunnen worden opgestuurd naar: NIOZ wadvogelgroep, t.a.v. Bernard Spaans, Postbus 59 1790 AB Den Burg, Texel, of (bij voorkeur) via e-mail: spaans@nioz.nl

Terugmelding van een scholekster

Tijdens de waddenzeiltocht eind augustus 2006 legde onze boot aan bij verschillende waddeneilanden. Tijdens onze excursie op Ameland vonden we, ter hoogte van het dorp Ballum, het kadaver van een geringde scholekster. De ring werd van de poot verwijderd en de gegevens van het ringnummer ARNHEM 5173294 doorgegeven aan Norbert Roothaert, ringoverste van Station 64 De Blankaart.

Het ging om een scholekster die op 26 juni 1983 werd geringd als nestjong, niet vliegvlug, in Eernewoude, Friesland. Wij vonden de scholekster op 21 aug. 2006 in Ballum, Ameland. De afstand tussen ring -en vindplaats bedroeg 37 km; het verschil tussen ring -en vinddatum bedroeg 8457 dagen, d.i. 23 jaar en 56 dagen.

Ringonderzoek heeft reeds meerdere malen aangetoond, via terugmeldingen, dat steltlopers zoals steenlopers, tureluurs, scholeksters e.a. een respectabele leeftijd kunnen behalen.

Wanneer je een geringde vogel vindt, dood ev. met geurtje, of levend, is het van het grootste belang voor het ringonderzoek dat je de ring meeneemt (als de vogel dood is) en de exacte soort, plaats en datum noteert. Bezorg deze gegevens aan de Ringcentrale in het KBIN, Vautierstraat 29, 1000 Brussel of aan iemand van het bestuur van NP.

Op die manier draag je ook je steentje bij tot het ringonderzoek.

Cien De Roo

Vlinders in het Sterrebos en de Kleiputten

In de periode 1998-2006 werden het Sterrebos en de Kleiputten respectievelijk 74 en 83 keer bezocht en telkens werden de soorten vlinders en hun aantallen genoteerd. (tabel 1)

jaar	sterrebos									kleiputten								
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept	okt.		maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept	okt.	totaal
3		1			1	1			1998		1	2		1				4
3					2	1			1999			2		1	1			4
4					1	1	2		2000		1	1		1	1	1		5
5			2	1	1	1			2001		1	3	1	2	2	1	1	11
9		3	1	2		1	2		2002		2	1	2	2	2	2		11
12	1	4	1	3	1		1	1	2003	1	2	2	2	1	2	1		11
14	2	2	4		3	1	2		2004	2	3	2	2	2	2		1	14
14	1	3	4	1	2	1	1	1	2005	1	2	1	2	2	1	1	3	13
10		2	2	2	1	2	1		2006		1	2	3	1	1	2		10
74	4	15	14	9	12	9	9	2	totaal/maand	4	13	16	12	13	12	8	5	83

tabel 1: spreiding van de bezoeken per jaar en per maand aan het Sterrebos en de kleiputten in de periode 1998-2006